

збалансованого соціально-еколого-економічного розвитку і підвищення на цій основі рівня та якості життя населення.

З позицій системного підходу сталий розвиток можна охарактеризувати як певний тип прогресивно спрямованих, внутрішньо детермінованих змін системи, які пов'язані з підвищенням її організації. Навпаки, розвиток стає нестійким при виникненні кризового стану системи, яке пов'язане з її руйнуванням або переходом до нового якісного стану. В даний час відносно сталості соціально- економічних систем існує кілька десятків визначень та їх кількість продовжує зростати. Це свідчить як про багатогранність самого поняття, так і про складність об'єкта дослідження. В одних випадках об'єктом дослідження виступає національна економіка (макроекономіка), в інших – регіональна економіка (мезоекономіка), в третіх – економіка господарюючих суб'єктів (мікроекономіка), в четвертих – підсистеми економіки того чи іншого рівня.

Сталий економічний розвиток, окрім дотримання вимоги взаємної узгодженості нормального і стабільного функціонування соціальної, економічної й екологічної сфер, передбачає також наявність внутрішньої збалансованості економічної системи, здатності зберігати нею стабільне і рівноважне зростання. У цьому зв'язку вимагають детального дослідження процеси, які характеризують функціонування основних складових системи, насамперед з числа тих, що можуть бути у ролі додаткових стабілізаторів її розвитку, а також ключові чинники, спроможні вплинути на характер і темпи системи управління.

Розв'язання проблем забезпечення сталого розвитку економіки значною мірою пов'язане з необхідністю комплексного вирішення завдань сталого розвитку на всіх рівнях економічної системи. При цьому важливим є структуризація проблем сталого розвитку на мега-, макро-, мезо-, мікрорівнях на системній основі.

Виділення системно-структурних проблем сталого розвитку є підґрунтям для проведення соціально-економічних заходів зі забезпечення системної узгодженості економічної, соціальної та екологічної підсистем сталого розвитку крізь призму ієрархізації економічної системи.

Сурженко Нонна

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Таврійський державний агротехнологічний університет

м. Мелітополь

Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ

Від розвитку зернової галузі багато в чому залежить економічна стабільність нашої країни, адже останніми роками значна частка валютних надходжень в Україну належить зерну. Ця галузь аграрного сектору має

високий рівень конкурентоспроможності, від неї залежить добробут населення і продовольча безпека держави.

Розвитку зернової галузі протягом трансформаційного та пост трансформаційного періоду присвячені роботи вчених В. Г. Андрійчука, О. В. Бондар, В. І. Бойко, Ю. П. Воскобійника, Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка, С. М. Кваші, О. М. Шпичака, О. Г. Шпикуляка, й інших. Проте потребують глибших досліджень сучасні особливості функціонування галузі, в тому числі і регіональному розрізі, для їх подальшого врахування при розробці організаційно-економічних, агротехнологічних та екологічних заходів розвитку виробництва зерна.

Незважаючи на те, що сучасне зернове господарство характеризується позитивною динамікою, існує ряд проблем, зокрема нестабільність цін і доходів зерновиробництва, коливання врожайності культур, скорочення природно-ресурсного потенціалу, сировинна спрямованість на експорт й інші, розв'язування яких багато в чому залежить від урахування особливостей розвитку для прийняття відповідних організаційно-економічних рішень.

Загальний обсяг виробництва зерна в Україні зріс на 68 %. Фактичний аналіз показав, що збільшення обсягів виробництва відбулося: за рахунок підвищення врожайності основних культур – на 42 %, розширення посівних площ – на 0,1 % і за рахунок зміни у структурі посівів – на 18,2 %. Слід зазначити, що врожайність зросла майже по всіх культурах. Проте відбулися суттєві зрушення в структурі посівів зернових. Так, площа кукурудзи збільшилася майже втричі, причому ареал її поширення завдяки розвитку селекції та впровадженню нових технологій нині охоплює всі природно-кліматичні зони України.

До проблем зернової галузі можна віднести стан зернового господарства у сільському подвір'ї, на яке припадає значна частка валового виробництва зерна. До того ж значні обсяги виробництва зерна в особистих селянських господарствах ускладнюють формування балансів даного продукту, оскільки важко піддаються обліку.

Щодо показників урожайності останніх років, то їхня динаміка набула позитивної тенденції. В розрізі природно-економічних зон спостерігається коливання врожайності зернових культур. Зокрема, у Степу, який вважається зоною ризикованого землеробства, середня врожайність була нижчою серед інших зон і становила 28,5 ц/га з мінімальним значенням 16,3 ц/га та максимальна – 31,8 ц/га. Такі ж тенденції в даній зоні і по інших культурах.

Трансформаційні зміни щодо каналів збуту вирощеного врожаю в динаміці цих змін характеризується, по-перше, все ще високою часткою натуральної продукції, виданої селянам у рахунок оплати праці чи оренди земельних паїв і майна. По-друге, реалізація за «іншими каналами», яка становить близько 90 % загальної реалізації зернових, доводить про те, що комерційні структури (зернотрейдери) мають домінуюче положення на ринку та значно впливають на формування сезонної ціни.

Варто звернути увагу на нестабільність виробництва й невизначеність

держави щодо перехідних запасів зерна як стабілізуючого чинника внутрішнього ринку, так і гаранта продовольчої безпеки. Крім того, цей показник характеризує стійкість продовольчого ринку стосовно впливу дестабілізуючих чинників: неврожаю, стихійного лиха й інші. Позитивна динаміка збільшення валових зборів зернових, насамперед, зумовлене зростанням урожайності та зміною структури посівів у бік тих конкурентоспроможних культур, які користуються стабільним попитом на зовнішньому ринку. Незважаючи на високі врожаї зернових культур в Україні, ряд проблем залишається нерозв'язаним і потребують відповідних заходів регулювання. До них, передусім, належить: монополізація ринку, при якій зернотрейдери скуповуються до 90 % вирощеного врожаю; надконцентрація виробництва, зокрема по кукурудзі, де 6 % підприємств реалізує до 60 % продукції; значні коливання закупівельних цін у розрізі регіонів та інші.

Вищенаведені проблеми створюють загрозу продовольчій безпеці держави й негативно впливають на розвиток ринку зерна. У цілому при відповідній регуляторній політиці нарощування виробництва зернових та сприятливої цінової ситуації на світовому ринку – найімовірніша перспектива України, що уможлиблюють нашій державі знову стати житницею Європи.

Список використаних джерел

1. Бондар О. В. Особливості ціноутворення у зернопродуктовому підкомплексі України. *Економіка ринкових відносин*. 2013. №11. С. 127-133.
2. Кваша С. М., Ільчук М. М., Коновал І. А. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні. *Економіка АПК*. 2013. №3. С.16-24.
3. Козак О. А., Грищенко О. Ю. Розвиток зернової галузі України на сучасному етапі. *Економіка АПК*. 2016. №1. С. 38-47.
4. Пасхавер Б. Й. Тенденції та проблеми національно продовольчого споживання. *Економіка АПК*. 2014. №10. С. 5-13.
5. Шпикуляк О. Г., Материнська О. А., Мазур Г. Ф., Ефективність виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами: теоретика-методологічний аспект. *Економіка АПК*. 2014. №12. С.42.

Stadnyk Viktoriua

Ph.D. Economics., Senior Lecturer the
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine of the «Nizhyn Agrotechnical Institute»
Nizhyn
Ukraine

CURRENT STATUS AND TRENDS OF FOOD MARKET

The subjects of agrarian market are all separated from each other agribusiness management unit managed by its own industrial and commercial interests. But all they need constant renewal of industrial and commercial relationships, as parties to play a single process food and nonfood products made from agricultural raw materials, which are interconnected in series, because everyone is a consumer of